

**„АЗ УЧА В БЪЛГАРИЯ“ КОМУНИКАТИВЕН ВИДЕОКУРС ПО
ОБЩ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД, А1-А2**

**Проф. д-р Виолета Тачева, Медицински университет
„Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна**

***Abstract:** The brand new video course in General Bulgarian as a Foreign Language at A1-A2 level aims at self-study and teaching Bulgarian language to students from the English speaking program but it is also appropriate for all who want to study Bulgarian language for other reasons. The main aim of the video course is to develop the four communicative skills: listening, reading, speaking and writing by using attractive teaching materials: 100 authentic films, 80 audio recordings, 500 original visualizations and amusing language tasks, organized around 10 topics and developed in 10 separate booklets, 30 pages each.*

The communicatively oriented strategy guarantees sociolinguistic adaptation in a Bulgarian environment and acquiring skills for self-expression. The opportunity to use the course in two ways: teaching in a controlled learning environment (with the presence of a teacher) and autonomous learning in Blackboard with the help of contemporary electronic devices is an exceptional merit of this video course.

The video course was designed in 2016-2017 by a team of 7 authors, teaching Bulgarian at the Medical University in Varna. All materials were created to meet the foreign students' language needs after conducting a thorough needs analysis. The gradual progression guarantees the presentation of the necessary lexical and grammatical items related to the most frequent communicative situations in the academic and social environment in Bulgaria and abroad.

The structure covers 10 topics with 3 (or 2) subtopics each in the following major thematic fields: getting to know each other/acquaintances; learning, shopping, family, everyday life, weather and seasons, health and diseases, culture, sports and hobbies. The pragmatic value of the video course for self-study in an e-learning environment has been guaranteed by several factors such as translation of the focus vocabulary in English in the introduction of each unit; explanation of the usage and specifics of the grammatical categories in the Bulgarian language and providing autonomous language practice with assessment of the individual achievement on each topic in the Language Practice rubric. An appendix with a Bulgarian-English glossary containing 3 200 lexical items with indicated grammatical categories such as sex and number of nouns, aspect, conjugation and imperative forms of verbs is provided to support the organization of the vocabulary being taught and learnt.

A corpus of tests has been created for the Blackboard platform to establish the communicative competence of individual students in Bulgarian as a foreign language at A2 level. The tests are computer-based and check the receptive skills listening and reading after the 5th and 10th unit. There are 80 tests altogether which contain 800 items connected to the 10 topics.

The video course is suitable for preparing for certification of language achievement on the ECL system. The exam can take place in authorized testing centers in Europe.

Key words: *video course, General Bulgarian, autonomous learning in Blackboard, communicative competence*

Българският език се изучава като чужд за социални, академични, бизнес и професионални цели от граждани на други държави. Затова тази дисциплина е известна с различни синоними:

- Български език за чужденци – 155 000 резултата Google (юни 2017)
- Български език като чужд – 209 000 резултата Google (юни 2017)
- Bulgarian for Foreigners – 481 000 резултата Google (юни 2017)
- Bulgarian as a Foreign Language – 1 340 000 резултата Google (юни 2017)
- Bulgarian for English Speakers – 822 000 резултата Google (юни 2017)

Необходимо е да се уточни обаче, че след прецизиране и филтриране на търсенето, адекватните резултати намаляват значително и се конкретизират до двуцифрени числа. Причината е, че един и същ феномен се назовава по различен начин било поради авторски предпочитания, било поради софтуерни особености. Номинативният фокус определя доминантата и съответно – употребата, на всяко от тези названия. Всички те обаче са напълно разбираеми и функционират успешно в образователната ни система.

Основна причина за изучаването на нашия език е обучение в български университети. Приблизително до 2010 година придобиването на висше образование в България ставаше единствено и само на български език в съответствие с държавните изисквания на Наредбата за приемане на чуждестранни студенти във висшите учебни заведения на Република България (Държавен вестник 2000 г, бр. 40, раздел V, чл. 16-19). Това предопределя спецификата на тогавашната методика и методология като чуждоезиково обучение за академични цели: системно овладяване на общ и специализиран български език в предварителен подготвителен курс в рамките на 800 ч за хуманитарни дисциплини и 650 ч за други специалности.

Динамичните политически, икономически и социални трусове налагат съществени промени и в българското висше образование. Появяват се нови висши училища и се узаконява платената форма на обучение, заради която благородното съревнование за академичен имидж се превръща в ожесточена борба с или без правила за всеки кандидат. Членството на България в Европейския съюз облекчава значително приема на все повече студенти от другите европейски страни, като най-желани са медицинските специалности. Придобиването и признаването на висше образование по специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ за образователно-квалификационна степен „магистър“ обаче изисква владене на български език (ПМН №254/ 16.11 2005).

Тази нова ситуация поставя сериозни предизвикателства пред академичните институции – как да се спазят законовите изисквания и същевременно да се мотивират студентите да учат непопулярния български език, как да се спести времето им и да не се претоварват и др. Тази дилема налага нов подход и изисква нови ефективни стратегии в езиковото обучение. Класическата ценностна система на личността е сериозно повлияна от стереотипите на модерния свят, което се отразява и върху ученето на нов чужд език. Все повече се наблюдава тенденцията за промяна в отношението към изучаването на чужд език през XXI век. Традиционното любопитство към знания за чужда страна и чужд език е изместено от спешно отговаряне на належащи социални или професионални комуникативни нужди и вече се ограничава само до знание на езика за оцеляване в страната. Значимостта на езика цел в световен мащаб и в дългосрочен план играе съществена роля за външната и вътрешната мотивация на обучаваните, а натоварените академични програми допълнително затрудняват дори и желаещите. Традиционната системна описателна граматика, методичното, но бавно придобиване на езикови знания вече не удовлетворяват съвременните обучавани във висшите училища. Те очакват езиковите им нужди да бъдат обезпечени бързо, лесно, с минимални усилия, но адекватно и ефикасно.

Платежоспособните чуждестранни кандидати за медицинските специалности не желаят да губят една година в изучаване на ненужния им след това български език, но имат нужда от него както заради законовите изисквания, така и поради нуждата да участват в клиничната комуникация след III курс: да контактуват с пациентите и техните близки, с медицинския персонал и служителите в сферата на здравеопазването. Така се стига до Соломоново решение – чуждестранните студенти да се обучават в т. нар. „англоезична програма“ – т.е. всички специални предмети се преподават на английски, а паралелно се изучава български език в продължение на 6 семестъра, с амбицията да придобият комуникативни умения за контакти с пациентите в IV – VI курс. Същевременно методиката в обучението се променя съобразно новите условия – тъй като английският език е официалният език за академично преподаване в англоезичните програми, той се използва и като език посредник в езиковото обучение. Парадоксалното положение – да се говори на английски, докато се преподава български, има логично обяснение: използването на познат език като медиатор за навлизане в чуждия език цел позволява пестене на интелектуална енергия и физическо време, води до фокусиране върху честотни комуникативни модели от езика цел и намалява стреса от непознатата лексика и граматика. Наличните преведени на английски учебници по български език за англоговорещи в книжни тела (Kundeva 2005, Andonova 2017) и тези с аудиозаписи (Holman 2015) обаче не отговарят на изискванията за езиково обучение за академични цели, поради което се налага търсене на по-адекватни системи за обучение на англоговорещите студенти.

Масово предлаганите учебници са написани изцяло на български и реализирани съобразно популярните традиции в чуждоезиковото обучение със системен курс по граматика. В текстова част, предимно в диалогова форма, се въвежда фокусната лексика, а след нея – граматика, използвана в 1-2 текста и повторена в различен на брой граматични упражнения. За развиване на уменията слушане някои от системите предлагат илюстративни аудиозаписи на основните учебни текстове на CD (Колева-Златева, Емилиянова 2007), а други автори включват в аудиозаписите и текстове за слушане с разбиране, диктовка и тестове (Куртева, Бумбарова, Бъчварова 2013). Само една система разнообразява този стереотип с чудесните анимации на Доньо Донев (Мултимедиен курс *Български език за чужденци - едно виртуално пътуване из България* на издателство “Летера” 2002 г), но материалите са събрани на DVD и не се предлага никакво книжно тяло. Представянето на английски на българската граматика и тематичното разнообразие я прави интересна и забавна за туристи до бизнесмени, но не задоволява специфичните академични нужди на студентите.

Българските висши училища прилагат различни стратегии за обучение на чуждестранните си студенти по български език в зависимост не само от профила на специалностите, но и от далновидността на академичното ръководство и мениджмънта на университета. Съвсем закономерно в продължение на последните 15 години се появиха както сериозни издания, така и псевдоподобия на учебници. Като най-пълна, стилна и авторитетна учебна система по български език като чужд се откроява „Учете български език“ (Петрова и колектив 2004). Тази система гарантира пълноценно овладяване на езика за академични цели, но изисква много време за реализация, което трудно може да се осигури в претоварения хорариум на една академична програма. В търсене на нови адекватни решения се реализират нови идеи, като обикновено всяка нова учебна система удовлетворява конкретни нужди на учебния план. Най-новите издания са ориентирани към подготовка на чуждестранни граждани по български език за конкретни специалности – например, за следващи хуманитарни науки в Софийския университет *Български език за чужденци* (Хаджиева, Гарибова, Дачева, Тишева 2011).

Известна дидактична максима е, че един учебник остарява морално за период от 5 години, но е ефикасен поне още 5 години. Динамичното развитие на съвременния свят обаче изисква висшето образование да въвежда нови системи, да обновява учебната среда и дидактичните средства, да прилага модерни технологии много по-рано от петгодишен период, за да бъде в крак с всички новости и да отговори на очакванията на младите хора. Само така ще гарантира удовлетворяващи резултати както за университета, така и за студентите. Това убеждение, наред с горепосочените законови наредби, както и с установените факти и изводи от работата ни по български език като чужд, ни накарва да разработим и да пилотираме нова система за ниво А1-А2 по общ български език за обучение на студентите от англоезичната програма в нашия университет. Предварителното проучване и анализът на

комуникативните нужди на студентите (Добрева 2014, Ставрева-Доростолска 2014) ни ориентираха към най-подходящия вариант – видеокурс.

Визуализацията е полезен и удобен метод в чуждоезиковото обучение, използван предимно в презентирането на нова лексика, като видеостимул за представяне на комуникативна ситуация при говорене или просто за разнообразяването и допълването на печатния текст. Обяснението на вербалното значение на лексикална единица, илюстрирането на съдържание или описание на вербално послание с невербални визуални елементи произхожда от доказаните научни факти, че:

- ♦ 90 % от постъпващата в мозъка информация е визуална;
- ♦ 70 % от рецепторите за възприятие са в очите;
- ♦ 50 % от мозъчната активност се дължи на визуални стимули (Шаховска 2016).

С оглед на изясняване на научната ни хипотеза трябва да направим следните терминологични уточнения по темата:

- **Комуникативен езиков видеокурс** е система от визуално представяне на комуникативни ситуации в реална обстановка, автентични действия и подходящи герои по достъпен дидактичен начин и разбираем от обучаваните за конкретно равнище на компетенции по Европейската езикова рамка (A1-A2, B1-B2, C1-C2);
- **Комуникативен езиков видеоурок** е дидактична организация на визуализиран лексикален и граматичен материал по конкретна тематика и граматична категория;
- **Комуникативна видеозадача** е реализиране на комуникативна цел чрез видеостимул.

Нашето проучване установи, че тези термини се разбират и употребяват съвсем произволно и понякога – напълно неоправдано. Показаните резултати в Google за *Видеокурс по български език като чужд* - 180 броя, и за *Bulgarian Video Course* - 3 020 000 броя, нямат нищо общо нито с видео, нито с езиков курс.

Анализът на известните ни видеокурсове води до извода, че могат да се обособят следните категории езикови видеокурсове:

1. Аматьорски видеокурс: частичен, непълен, спонтанен, ситуативен микс от видеокадри или кратки клипове. Фокусиран върху отделна лексика или конкретна ситуация. Предлага се онлайн без заплащане. Без книжно приложение. Не гарантира овладяване на езика, тъй като „обучението“ се извършва чрез:

- **изолирани честотни фрази**, изписани на български и транскрибирани на латиница;
- **видеозапис на комуникативна ситуация** по пренеценка на българи – без субтитри, говорене с нормален ритъм;

- **видеозапис на комуникативна ситуация** по преценка на чужденци – без субтитри, с устни обяснения на английски;
- **видеозапис на преподавател**, обясняващ на български с нормален ритъм - с превод на английски в субтитрите;
- **видеозапис на преподавател**, обясняващ на английски и пишещ на български на бяла или интерактивна дъска;
- **онлайн текстове, правила, примери на български**;
- **онлайн обяснения и разговори по скайп, viber**.

2. Професионален видеокурс: пълен системен курс с достатъчно видеоматериали, представящи както лексиката, така и граматиката за дадено сертификационно ниво. Комплектован е с книжно тяло. Най-новите видеокурсове се предлагат онлайн срещу заплащане. Крайният резултат е комплексно овладяване на езика за съответното равнище.

Най-добрите примери за видеокурс по български като чужд са:

- ♦ **Говорите ли български?** Автори - Юлия Антонова, Елга Кирякова, издаден през 1991 г с 3 видеокасети. Учебникът съдържа 20 теми по 5 филма: 4 със субтитри + 1 без субтитри. Съставен е по класическа дидактична структура:
 - ⇒ първи филм със субтитри, текст за първи филм, първи филм без субтитри;
 - ⇒ втори филм със субтитри, текст за втори филм, втори филм без субтитри;
 - ⇒ комуникативни упражнения за говорене;
 - ⇒ пети филм без субтитри за слушане и коментар.
- ♦ **Български език за чужденци – Едно виртуално пътуване из България.** Мултимедийна система за изучаване на български език на DVD, ниво А1-В2. Съдържа 24 урочни и 8 преговорни единици + 8 филма и 8 теста на DVD. Издателство „Летера“ - по проект „Сократ - Lingua 2“ с 9 партньори от 7 страни, 2002 г. Интерактивност за 12 илюстрирани текста в шеговит и забавен стил с рисунки и анимации на Доньо Донеv. Постоянни герои и сюжет – пътуване из България.
- ♦ **Български език като чужд за медицинска комуникация**, 2014 <http://imed-komm.mu-varna.bg/> Съдържа 22 теми в обем – 170 стр., формат - 8/ 60/84 (А4), предназначен е за чуждестранни лекари и специализанти.

Най-новият професионален видеокурс по общ български език като чужд **Аз уча в България** за ниво А1-А2 е предназначен за обучение и самообучение по български език на англоговорещи. Видеокурсът е създаден през 2016-2017 г от авторски екип от 7 преподаватели от Медицинския университет - Варна: Виолета Тачева: 3, 4 и 8 тема; Илина Дойкова: 2 и 5 тема;

Силвена Ставрева: 6 и 7 тема; Севда Христова: 9 и 10 тема; Албена Добрева: 1 и 4 тема; Валентина Симеонова: 4 тема; Петър Фотев: 4 тема. Главен редактор е Виолета Тачева, редактори на английски език - Илина Дойкова и Валя Ангелова, дизайн на кориците – Дарина Добрева, Blackboard сътрудник – Искра Калчева. Книжните тела са отпечатани в издателството на МУ „Проф. д-р П. Стоянов“. Заснемането е осъществено от телевизионния център при МУ – Варна, а аудиозаписите са направени в Радио Варна. Авторските права са регистрирани през 2016 г- ISBN 978-619-221-024-3 в Национален регистър на издаваните книги в България.

Целта на видеокурса е обучение и самообучение по български език на чуждестранни студенти в англоезичните програми на българските университети и подготовка за сертифициране на езиковите компетенции по български език по ECL (eclexam.eu) с хорариум 300 аудиторни часа. Курсът е подходящ и за всички чужденци, които искат да изучават български език по други причини. Основната цел на видеокурса е развиване на четирите комуникативни умения *слушане, четене, говорене и писане* чрез атрактивни дидактични средства като авторски филми, аудиозаписи, оригинални визуализации и забавни езикови задачи. Комуникативно ориентираната стратегия гарантира социолингвистична адаптация в българоезична среда и придобиване на умения за индивидуална речева изява.

Всички материали са съобразени с доказаните чрез анализ езикови нужди на чуждестранните студенти (Добрева 2014, Ставрева 2014), а постъпателната прогресия гарантира представяне на необходимите лексикални и граматични единици за най-често срещаните комуникативни ситуации в академична и социална среда в България.

Дидактичните материали са създадени специално за видеокурса и обхващат:

- 300 страници книжно приложение в отделни 10 книжни тела, формат 8/60/84 (A4) с много илюстрации и места за писане;
- 100 авторски видеофилма на телевизията на МУ – Варна, в два варианта: със субтитри и без субтитри;
- 30 аудиозаписа на текстове за слушане в Радио Варна;
- 50 аудиозаписа на упражнения за попълване в Радио Варна;
- 500 задачи за развиване на комуникативната компетентност:
 - 80 упражнения за слушане с разбиране;
 - 120 упражнения за граматична компетентност;
 - 30 упражнения за развиване на уменията писане;
 - 30 упражнения за развиване на уменията говорене.

Курсът започва с 10 уводни лекции по 2 ч на английски и български език за плавно навлизане в българската граматика със следния фокус:

- Welcome to Bulgaria
- The Challenge of Reading in Bulgarian
- The Melody of Bulgarian Language
- The Art of Writing Bulgarian Letters
- The Universe of Nouns and Numbers in Bulgarian
- The First Bulgarian Love: Delicious Food and Drinks
- The Elephant of Bulgarian Grammar: the Verb
- The Colorful Flowers of Bulgaria: Adjectives
- The Pleasure of Communication: Direct and Indirect Speech
- We Love to Celebrate: Bulgarian Traditions

Тези лекции представят по атрактивен и забавен начин с много примери и видеоматериали спецификата на българския език, културата, традициите, особености на живота в България. Предлаганите индивидуални материали на хартиен носител позволяват интерактивно участие и на студентите.

Всички теми и съответните подтеми са обединени в книжни приложения, всяко от които с отделна корица и различен цвят за темата (Фиг. 1.). Обемът е около 30 страници, а форматът е 8/ 60/84 (A4), което позволява по-нагледно представяне на материала.

Фиг. 1. Изглед на заглавните корици на учебните теми

Съдържанието на видеокурса обхваща 10 теми (Таблица 1.) с лексикален, граматичен и комуникативен фокус.

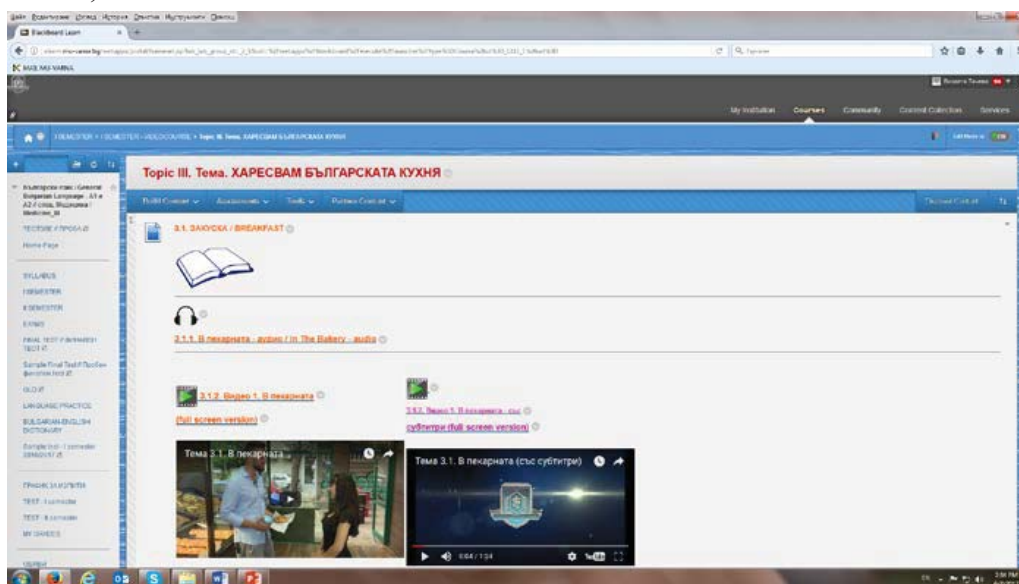
Таблица 1. Съдържание на видеокурса – книжно тяло

Тема	Лексика	Граматика	Часове
<p>1. Аз съм студент</p> <p>1.1. Азбука</p> <p>1.2. Как се казвате?</p> <p>1.3. Откъде сте?</p> <p>Албена Добрева</p>	<p>Професии. Звания.</p> <p>Страни и националности.</p> <p>Основни въпроси.</p> <p>Честотни обръщения.</p> <p>Поздрави.</p>	<p>Сегашно време на глагола <i>съм</i>.</p> <p>Лични местоимения – именителен падеж. Въпросителни местоимения .</p> <p>Род на съществителни имена.</p> <p>Показателни местоимения.</p> <p>Предлози <i>от, в, по</i>.</p>	30
<p>2. Следвам медицина</p> <p>2.1. Университетът</p> <p>2.2. Програмата</p> <p>Илина Дойкова</p>	<p>Дни на седмицата.</p> <p>Названия на учебни дисциплини. Колеги.</p> <p>Университетска структура. Час, часовник.</p> <p>Учебна програма.</p>	<p>Членуване на съществителни имена.</p> <p>Безлични глаголи <i>има/няма</i>.</p> <p>Въпросителни наречия и частица <i>ЛИ</i>.</p> <p>Предлози за пространство.</p> <p>Числителни бройни имена до 20.</p>	20
<p>3. Харесвам българската кухня</p> <p>3.1. Закуска</p> <p>3.2. Обяд</p> <p>3.3. Вечеря</p> <p>Виолета Тачева</p>	<p>Храна. Напитки.</p> <p>Меню.</p> <p>Традиционни български ястия. Рецепти.</p> <p>Плащане. Цветове.</p>	<p>Сегашно време на глаголите - спрежения.</p> <p>Прилагателни имена – род, число, съгласуване.</p> <p>Кратки винителни местоимения.</p> <p>Някои императиви.</p>	30
<p>4. Купувам плодове, зеленчуци и техника</p> <p>4.1. На пазара</p> <p>Виолета Тачева</p> <p>Албена Добрева</p>	<p>Пазаруване.</p> <p>Магазини и пазари.</p> <p>Стоки.</p> <p>Мебели.</p>	<p>Множествено число на същ. имена.</p>	20

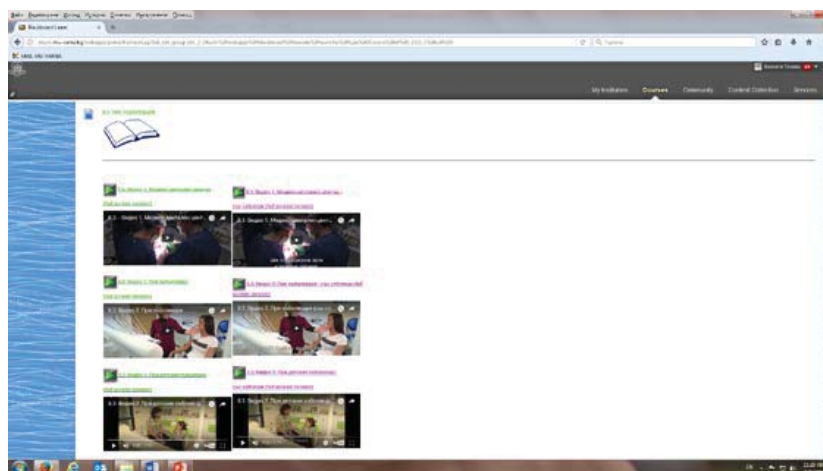
<p>Петър Фотев 4.2. В магазина Виолета Тачева В. Симеонова Петър Фотев</p>	<p>Бяла и черна техника. Дрехи. Обувки. Козметика.</p>	<p>Бройна форма на съществителни имена. Някои императиви. Модален глагол <i>трябва</i>. Отглаголни съществителни. Числителни редни до 20. Трансформация пряка-непряка реч.</p>	
<p>5. Семейството ми празнува 5.1. Семейство 5.2. Празници 5.3. Пътуване Илина Дойкова</p>	<p>Членове на семейството. Роднини. Семейни и традиционни празници. Пътуване. Транспортни средства. Разписание и информация.</p>	<p>Кратки форми на притежателни местоимения. Модални глаголи <i>искам, мога, трябва</i>. Глаголи за движение. Предлози за движение.</p>	20
<p>6. Живея във Варна 6.1. Жилище 6.2. Ежедневие Силвена Ставрева</p>	<p>Ежедневие. Дневен режим. Жилище. Обзавеждане. Домакинска работа.</p>	<p>Минало време на <i>съм</i>. Бъдеще време на глаголите. Възвратни глаголи. Кратки дателни местоимения. Някои императиви. Относителни местоимения <i>който, която, което, които</i></p>	20
<p>7. Обичам хубавото време 6.1. Сезони 6.2. Почивки през сезоните Силвена Ставрева</p>	<p>Климат. Описание на времето. Прогноза за времето. Видове почивки през различните сезони</p>	<p>Свършен и несвършен вид на глаголите. Минало свършено време. Безлични изречения.</p>	20

8. Отивам на преглед 8.1.Човешкото тяло 8.2.При лекаря 8.2.При зъболекаря Виолета Тачева	Части на човешкото тяло Основни оплаквания Здравословно състояние Най-често срещани болести Основни лекарства	Безлични изречения. Обобщение на императивите. Умалителни имена.	30
9.Отивам на кино Севда Христова	Свободно време – хоби Култура Книги, кино, театър, концерт, опера	Обобщение на свършен и несвършен вид на глаголите Наречия за начин, време, място	20
10. Спортувам за здраве Севда Христова	Популярни спортове Спортуване Ролята на спорта за здравето	Словообразуване	20
Общо аудиторни занятия			230

Всяка тема е представена в Blackboard с текст в PDF, филми, аудиозаписи (Фиг. 2.).

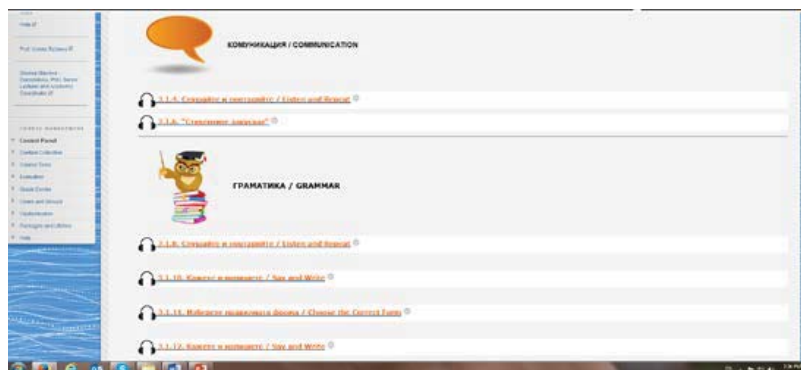

Фиг. 2. Изглед от тема III. Обичам българската кухня, подтема 1.Закуска в Blackboard

Фиг. 3. Изглед от тема VIII. *Отивам на лекар*, подтема 3. *При зъболекаря* в Blackboard

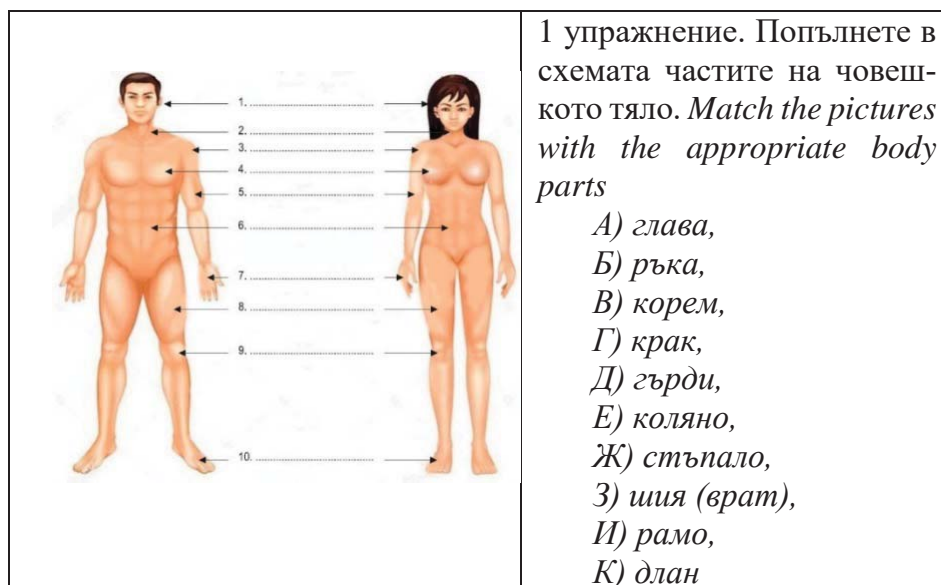
В книжното тяло са отпечатани всички текстове и граматични упражнения, а аудиозаписите позволяват проверка както на произношението, така и на изпълнението на задачата.

Фиг. 4. Изглед на упражнения за слушане с разбиране по тема III. *Обичам българската кухня* в Blackboard

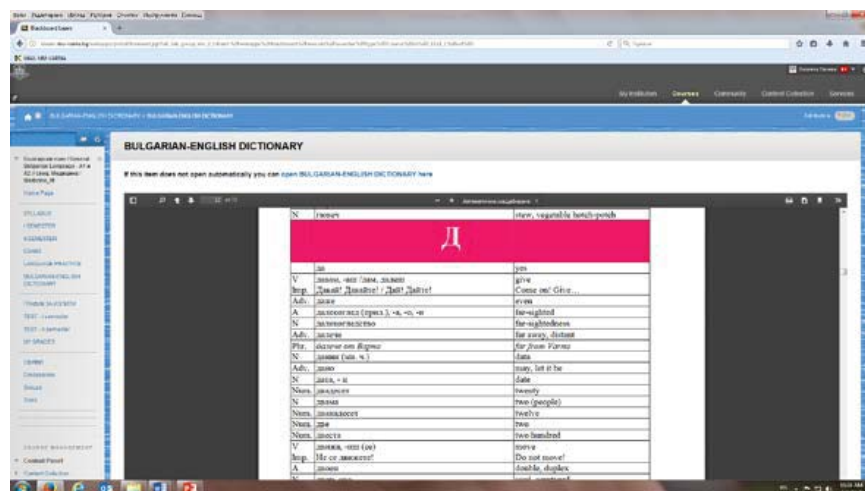
Прагматичната стойност на видеокурса за индивидуална работа в електронна среда се гарантира от няколко фактора: превеждане на фокусната лексика на английски език в увода на всяка тема, обяснения за употребата и спецификата на българските граматични категории.

Самостоятелната езикова практика в рубриката *Language Practice* с онлайн електронни упражнения с комуникативен характер дава възможност за проверка, самоконтрол, корекция и оценка на индивидуалните постижения по всяка тема.

Фиг. 5. Изглед от онлайн упражнение в Blackboard от рубриката *Language Practice* по тема VIII. *Отивам на лекар*, подтема 1. *Човешкото тяло*

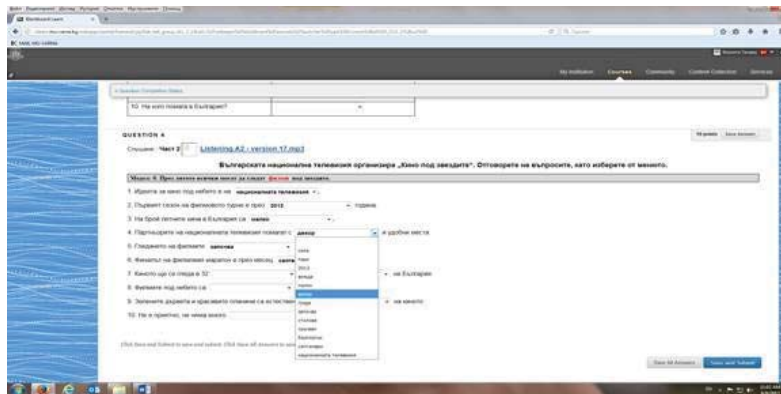
За улеснение на студентите и в подкрепа на систематизирането на изучаваната лексика в приложение се предлага азбучен *Българо-английски учебен речник* с 3 200 речникови единици с посочване на граматическите категории род и число за имената; вид, спрежение и императивни форми на глаголите, специфични честотни изрази с някои думи.

Фиг. 6. Изглед от онлайн *Българо-английски речник* в Blackboard

За установяване на степента на индивидуалната комуникативна компетентност по български език като чужд за ниво A2 е създаден тестов корпус в Blackboard платформата за компютърна проверка на пасивните умения слушане (Тачева, Добрева, Дойкова 2016) и четене (Ставрева-Доростолска

2016) след всеки 5 теми, като обемът е от 80 теста с общо 800 въпроса по всички 10 теми. Всеки тест съдържа 4 задачи, всяка от които има по 10 въпроса – 2 задачи за слушане и 2 задачи за четене.

Фиг. 7. Изглед от онлайн примерен финален тест в Blackboard (Слушане)

Електронният дневник позволява постоянно следене на прогреса на всеки студент и справедливо оценяване при приключването на курса.

Фиг. 8. Изглед от онлайн примерен финален тест в Blackboard (Четене)

Student Name	Assignment 1	Assignment 2	Assignment 3	Assignment 4	Assignment 5	Assignment 6	Assignment 7	Assignment 8	Assignment 9	Assignment 10	Assignment 11	Assignment 12	Assignment 13	Assignment 14	Assignment 15	Assignment 16	Assignment 17	Assignment 18	Assignment 19	Assignment 20	Assignment 21	Assignment 22	Assignment 23	Assignment 24	Assignment 25	Assignment 26	Assignment 27	Assignment 28	Assignment 29	Assignment 30
Alonso, David	12.00	14.00	16.00	18.00	20.00	22.00	24.00	26.00	28.00	30.00	32.00	34.00	36.00	38.00	40.00	42.00	44.00	46.00	48.00	50.00	52.00	54.00	56.00	58.00	60.00	62.00	64.00	66.00	68.00	70.00
Alonso, David	12.00	14.00	16.00	18.00	20.00	22.00	24.00	26.00	28.00	30.00	32.00	34.00	36.00	38.00	40.00	42.00	44.00	46.00	48.00	50.00	52.00	54.00	56.00	58.00	60.00	62.00	64.00	66.00	68.00	70.00

Фиг. 9. Електронен дневник с резултати на студентите

Исклучително достойство на видеокурса е възможността да се използва по два начина: обучение в контролирана учебна среда с преподавател в аудитория или самостоятелна работа в Blackboard чрез съвременни електронни средства.

Много добра ориентация дава обратната връзка с младите хора – те не само потвърждават или отричат априорни методически хипотези, но и подсказват оригинални идеи за ефикасно обучение. След приключването на видеокурса бе направена писмена анонимна анкета с 10 въпроса за видеокурса - 7 въпроса с фиксиран отговор и 3 въпроса със свободен отговор. В периода 30 май - 3 юни 2017 г след изпита по български език 200 студенти по медицина и дентална медицина, I курс, англоезично обучение в МУ – Варна, оценява курса, като имаха възможност да посочват повече от един отговор. Всички 10 теми са харесани, като съвсем обяснимо *Отивам на лекар* води с 20 %, следвана от *Харесвам българската кухня* с 15 % и *Аз съм студент* – 12 %. Като най-полезни са посочени *Отивам на лекар* - 20 %, *Аз съм студент* – 16 %, *Харесвам българската кухня* -13 % и *Живея във Варна* – 12%. Филмите със субтитри се предпочитат от 53 % от анкетиранияте, филмите с реални житейски ситуации от 25 %, а филмите от студентския живот – от 25 %. Студентите с присъствие от 90-100% удовлетворяват комуникативните си нужди чрез видеокурса – те са 29 %, докато 67 % от студентите признават, че липсата на време и голямата им натовареност е попречила да се възползват пълноценно от предимствата на курса. Като най-полезни студентите определят комуникативните упражнения за използване на новите думи – 47 %, допълване на думи и текст – 26 %, граматичните – 20 %. Възможността за индивидуална работа с всички ресурси на целия видеокурс в Blackboard платформата на университета се оценява в различни аспекти: 31 % са доволни, че могат да преговарят и да се упражняват сами с интерактивните упражнения, 19 % намират това за голямо улеснение, 18 % използват редовно онлайн речника, 11% определят като изключително полезни езиковата практика и езиковите тестове, 6 % признават, че видеокурсът е много добър, но нямат време за работа в Blackboard и едва 11 % предпочитат само книжното тяло и видеофилмите. В обобщението за видеокурса 40 % от чуждестранните студенти смятат, че слушането, говоренето и практикуването на езика е интересно и силно мотивиращо, 27 % харесват уводните лекции за езика, културата, традициите, забележителностите и историята на България, 21 % оценяват като най-добро постижение видеофилмите, а 11 % предпочитат фокусирането върху медицинската лексика и терминология. За авторите на видеокурса най-интересни са предложенията за оптимизиране на курса, а именно: 15 % - повече обяснения на английски за българската граматика, 12% - повече време за ролеви игри и диалози, 11 % - редовно изпитване за новите думи, 10 % - повече извънкласна езикова практика, 9 % - практикуване на граматиката, 8 % - комуникация с български студенти, 7 % повече тестове и диктовки, 6 % по-бавно темпо на работа, 6 % - по-кратки упражнения, 5 % - повече повтаряне, 4 % - повече комуникация с

преподавателя на английски, 3 % - упражняване на писането на български, 2 % - консултации с преподавател в Blackboard, 1% - повече домашни.

В заключение можем да направим следните обобщения за предимствата на видеокурса:

- Забавен, интересен и увлекателен поради разнообразието на качествени видеоматериали, аудиозаписи и текстове;
- Отговаря на комуникативните нужди на обучаваните;
- Прагматично ориентиран за реална комуникация;
- Приложим в удобно за обучавания време и място;
- Позволява учебен ритъм съобразно индивидуалните компетенции на всеки обучаван;
- Стимулира и доказва прогреса чрез езиковата практика и измерването на постиженията чрез междинния и финалния тест;
- Позволява лесно и бързо запомняне чрез видеостимулите;
- Обективно оценяване и възможност за автокорекция;
- Приложимост от други университети в България;
- Основа за разработване на нови видеокурсове по други езици.
- Постига дидактични, социолингвистични и хедонистични цели;
- Съобразен със съвременните тенденции за модерно образование;
- Отговаря на нагласите на съвременните студенти;
- Използвани актуални и разнообразни дидактични средства;
- Възможност за групово и за индивидуално обучение;
- Позволява прилагане на ефикасни комуникативни стратегии;
- Спестява време, преподавателски ресурс, материали.

Видеокурсът **Уча в България** е подходящ за подготовка за сертифициране на езиковите постижения по ECL системата. Изпитът може да се проведе в оторизираните тестови центрове в Европа.

Източници

1. **Антонова, Кирякова 1991:** Антонова, Ю., Кирякова Е., *Говорите ли български?* „Наука и изкуство“, С., 1991
2. **Български език като чужд за медицинска комуникация,** Издателска къща Стено, Варна 2014
3. **Български език за чужденци.**Едно виртуално пътуване из България. Мултимедиен курс на DVD, Летера, 2002
4. **Колева-Златева, Емилиянова, 2007:** Колева-Златева, Ж., Емилиянова, Б. *Български език за чужденци - първа част. Аз говоря български,* + 2 CD, Фабер, В. Търново, 2007
5. **Добрева 2014:** Добрева, А. „*Умението говорене като продуктивен компонент на комуникативната компетентност по български език като чужд за общи и академични цели (върху материал от Европейската изпитна система за езикови сертификати - ECL)*”, *Дисертационен труд за придобиване на ОКС „доктор“*, София, 2014.

6. **Куртева, Бумбарова, Бъчварова 2013:** Куртева, Г., Бумбарова, К., Бъчварова С. Здравейте! - Учебник по български за чужденци (ниво А1-А2) + CD, София: Нов български университет, 2013.
7. **Наредба** за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите "Медицина" и "Дентална медицина" за образователно-квалификационна степен "магистър" (Загл. изм. - ДВ, бр. 95 от 2005 г., в сила от 01.01.2007 г).
8. **Петрова, Цанкова, Куртева, Томова, Илиев 2004:** Петрова, С., Цанкова, П., Куртева, Е., Томова, К., Илиев, Ив. *Учете български език* + CD, София: „И. Богоров“ 2004.
9. **Постановление № 79** на МС от 9.05.2000 г за приемане на Наредба за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България, Държавен вестник, бр. 40, 16.05.2000 г., раздел V, чл. 16-19.
10. **Постановление № 254** на МС от 30.11.2005 г. за приемане на Наредба за признаване на дипломи, удостоверения и други доказателства за професионална квалификация по медицинска професия и за специализация в областта на здравеопазването, Обн., ДВ, бр. 100 от 13.12.2005 г.
11. **Ставрева-Доростолска 2014:** Ставрева-Доростолска, С. „Четенето с разбиране по български език като чужд за общи и академични цели с оглед на изпитната система ECL”, Дисертационен труд за придобиване на ОКС „доктор“, София, 2014.
12. **Ставрева-Доростолска, Дойкова 2016:** Ставрева-Доростолска, С., дойкова, И. *Теоретичен модел за изпитен тест по четене с разбиране по български език като чужд (ниво А1-В1)*, В: *Електронното обучение във висшите училища. Сборник с доклади от Шестата национална научна конференция по електронно обучение във висшите училища*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“: София, 2016.
13. **Тачева, Добрева, Дойкова 2016:** Тачева, В., Добрева, А., Дойкова, И. *Проверка на комуникативните компетенции слушане и говорене по общ български език като чужд с електронни тестове (рецензиран)*. В: *Електронното обучение във висшите училища. Сборник с доклади от Шестата национална научна конференция по електронно обучение във висшите училища*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“: София, 2016.
14. **Тачева, Добрева 2016:** Тачева, В., Добрева, А. *Визуализация на граматиката в началния етап на обучение по общ български език в платформата Blackboard*. В: *Мост между средното и висшето образование. Сборник с доклади от Първата варненска конференция за електронно обучение и управление на знанието*. Варна: 2016.
15. **Хаджиева, Гарибова, Ефтимова, Пацева, Слуцка 2009:** Хаджиева Е., Гарибова, Н., Ефтимова, А., Пацева, М., Слуцка, А. *Български език за чужденци (общ курс). Учебник и работна тетрадка*. УИ „Св. Кл. Охридски“: С, 2006.
16. **Хаджиева, Гарибова, Дачева, Тишева 2011:** Хаджиева, Е., Гарибова, Н., Дачева, Г., Тишева, Й. *Български език за чужденци (общ курс). Учебник и работна тетрадка*. УИ „Св. Кл. Охридски“. София: 2011.

Интернет източници

1. „Български език за чужденци” на издателство „Фабер”, <http://www.fohel.net/bg/balgarski-ezik-za-chuzhdentsi>
2. <http://www.allysatis.org/ficheeleve/eleve.php?lang=82&langaff=82> (юни 2017)
3. Български език за чужденци: Комуникативен курс от Боянка Стоянова и Савина Савова Вачева. http://www.lecsiko.com/4624_balgarski-ezik-za-chujdenci-komunikativen-kurs.html (юни 2017)
4. http://www.faber-bg.com/index.php?mod=books_item&show=439 (юни 2017)
5. **Йорданова, Механджиева:** Йорданова, Р., Механджиева, Ц. *Научете бързо български език: Интензивен курс - I част Learn Bulgarian Quickly: Intensive course. (Student's book + Workbook) - Part I* <https://www.book.store.bg/p89171/nau-chete-byrzo-bylgarski-ezik-intenziven-kurs-i-chast-learn-bulgarian-quickly-inten-sive-course-student-s-book-workbook-part-1-rumiana-jordanova-cezia-mehan-dzhieva.html> (юни 2017)
6. **Падарева, Тодорова 2009:** Падарева, Г., Тодорова, Б. *Български език за чужденци*, ЮЗУ „Неофит Рилски“, 2009. <http://www.akb-books.com/index> (юни 2017)
7. Учебна система ”Да общуваме на български език” от авторски колектив ВТУ (юни 2017)
8. **Шаховская 2016:** Шаховская, А. *Визуализация информации: стоит ли овчинка выделки?* <https://rusability.ru/content-marketing/vizualizatsiya-informatsii-stoit-li-ovchinka-vyidelki/> (октомври 2016)
9. **Andonova, Sabeva 2017:** Andonova, M., Sabeva, R. *Step by Step: Bulgarian Language and Culture for foreigners*, https://www.amazon.com/dp/1517394384/ref=rdr_ext_tmb#reader_1517394384 (юни 2017)
10. **Foreign Language Teaching Methods.** Professional development modules for foreign language instruction at the high-school and college levels. <https://co-erll.utexas.edu/methods/modules/culture/03/exploitation.php> (юни 2017)
11. **Kundeva, Tzvetkova 2005:** Kundeva, K., Tzvetkova, V. *Bulgarian for English Speakers Български език за англоговорящи*. Издателство: Грамма Година: 2005 <http://www.shopcom.bg/bg/catalog/id/114.html> (юни 2017)
12. **Strong, Kidney 2004:** Strong, B., Kidney, D. *Collaboratively Evaluating and Deploying Smart Technology in Classrooms*. <https://www.educause.edu/ir/library/pdf/eqm0448.pdf> (юни 2017)

Данни за автора:

Служебен адрес: гр. Варна, ул. „Марин Дринов“ 55

Телефон: 052/ 677 012

E-mail: tacheva@mu-varna.bg